

Alþingi
Fjárlaganefnd,
sent rafrænt á nefndasvid@althingi.is

Ísafirði 13. október 2023

Umsögn, frumvarp til fjárlaga 2024, mál 1, 154. löggjafarþing

Umsögn þessi er unnin af Vestfjarðastofu fyrir Fjórðungssamband Vestfirðinga og byggir á meginhluta á ályktunum 68. Fjórðungsþings Vestfirðinga að hausti, sem haldið var þann 6. og 7. október s.l.. Eins er vísað til umsagnar af 153. löggjafarþingi varðandi þingsályktun um fjármálaáætlun 2024-2028¹.

Ríkissjóður er að fá verulega tekjuaukningu með aukinni gjaldtöku af fiskeldi, ferðaþjónustu og sjávarútvegi. Þetta eru lykilatvinnugreinar samfélaga á Vestfjörðum og því fullkomlega eðlileg krafa að þessar nýju tekjur komi til viðbótar framlögum til uppbyggingu innviða og eflingu þjónustu á Vestfjörðum. Ekki síst með tilliti hárrar viðhaldsskuldar sem leitt hefur til mikils ójafnræðis á stöðu innviða og þjónustu á Vestfjörðum miðað við aðra landshluta og nauðsyn að hraða úrbótum á þeim sviðum.

Umsögnin er ítarleg og eru ályktanir Fjórðungsþings fléttaðar inn eftir hverju málsviði fyrir sig. Hluti þessara mála vinnst á lengri tíma en á einu fjárlagaári, en óskað er þar eftir að fjárlaganefnd taki þau mál inn í undirbúning vinnu við fjármálastefnu og fjármálaáætlun.

Brýn mál sem verður að leysa á fjárlagaárinu 2024 eru sem hér segir

- Aukið fjármagn verði sett til vetrarþjónustu og viðhalds vega
- Aukið fjármagn til rannsókna og hönnunar jarðgangakosta á Vestfjörðum
- Teknar verði ákvarðanir er varða úrlausn á raforkuskorti á Vestfjörðum og fjárlög 2024 gefi rými fyrir aðkomu ríkissjóðs að þeim verkefnum.
- Aukið verði fjármagn til starfsemi landshlutasamtaka sveitarfélaga er varðar samninga þeirra við stjórnvöld um sóknaráætlanir, atvinnuráðgjöf og áfangastofur.
- Aukið fjármagn til að hraða endurmati á ofanflóðahættu
- Efling heilbrigðis og sjúkrahúsþjónustu er varðar viðbragðs- og fjarþjónustu

F.h. Fjórðungssambands Vestfirðinga

Aðalsteinn Óskarsson, sviðsstjóri

¹ [153-4484.pdf \(althingi.is\)](https://www.althingi.is/legislatio/153-4484.pdf)

Hér er efnisyfirlit umsagnar eftir málasviðum.

Innihald

Málasvið 8 Sveitarfélög og byggðamál.	3
08.20. Byggðamál, fjármögnun atvinnuráðgjafar.	3
Málasvið 11 Samgöngu og fjarskiptamál.	3
11.10. Samgöngur. Ályktun um vanfjármögnun framkvæmda, samkeppnisstöðu og gjaldtöku.	3
Markmið 1. Greiðar samgöngur. Nauðsyn jarðgangaf framkvæmda á Vestfjörðum og viðhald vega. ...	4
Markmið 2 Öruggar samgöngur. Mikilvægi innanlandsflugs og úrbætur í flugleiðsögn.	5
Markmið 1 Greiðar samgöngur. Efling vetrarþjónustu og Markmið 2, Öruggar samgöngur. Um öryggi siglinga.	5
Markmið 3 Hagkvæmar samgöngur um gjaldtöku í samgöngum.	8
Markmið 5 Jákvæð byggðaðpróun um fjarþjónustu í flugleiðsögn, hugtakanotkun.	8
11.20. Fjarskipti, netöryggi og stafræn þróunar. Markaðsbrestur ljósleiðaravæðingar.	9
Málasvið 13. Sjávarútvegur og fiskeldi.	10
13.10 Stjórnun og sjávarútvegs og fiskeldis og 13.20 Rannsóknir, þróun og nýsköpun í sjávarútvegi. Gjaldtaka í fiskeldi og stefnumörkun lagareldis.	10
Málasvið 14. Ferðapjónusta.	11
14.10 Ferðapjónusta. Áfangastofur landshluta.	11
Málasvið 15. Orkumál.	12
15.10. Stjórnun og þróun orkumála. Viðbrögð við viðvarandi orkuskorti á Vestfjörðum.	12
Málasvið 17. Umhverfismál.	13
17.4. Varnir gegn náttúruvá. Endurmat á ofanflóðahættu og hlutverk Ofanflóðasjóðs.	13
17.50 Stjórnsýsla umhverfismála. Jöfnun flutningskostnaðar í úrgangsmálum.	14
Málasvið 18. Menning, listir, íþróttir og æskulýðsmál.	15
18.20 Menningarstofnanir og 18.30 Menningarsjóðir. Fjármögnun Sóknaráætlana landshluta og hlutverk þeirra í menningarstarfi.	15
Málasvið 23. Sjúkrahúspjónusta og 24. Heilbrigðisþjónusta utan sjúkrahúsa. Efling viðbragðsþjónustu og fjarþjónustu.	16

Málasvið 8 Sveitarfélög og byggðamál.

08.20. Byggðamál, fjármögnun atvinnuráðgjafar.

Hér vísar Fjórðungssambandið til sameiginlegrar umsagnar landshlutasamtaka sveitarfélaga um þörf á auknum framlögum til atvinnuráðgjafar, sóknaráætla og áfangastofa.

Málasvið 11 Samgöngu og fjarskiptamál.

11.10. Samgöngur. Ályktun um vanfjármögnun framkvæmda, samkeppnisstöðu og gjaldtöku.

68. Fjórðungsþing Vestfirðinga sendir frá ályktun um samgöngumál ásamt ítarlegri greinargerð. Vikið verður að efni greinargerðar í umfjöllun um markmið málasviðsins, en ályktunin er sem hér segir.

68. Fjórðungsþing Vestfirðinga að hausti, haldið í Bolungarvík 6. og 7. október 2023 bendir á að markmið stjórnvalda í samgöngumálum eru jákvæð en verulega vanfjármögnuð. Þingið beinir því til yfirvalda samgöngumála að skoðaðar verði nýjar fjármögnunarleiðir til að jafna samkeppnisstöðu Vestfjarða í samgöngumálum.

Fjórðungsþing beinir því til stjórnvalda að auka þegar á árinu 2023 fjármagn til vetrarþjónustu og viðhalds vega á Vestfjörðum til að bæta ásýnd Vestfjarða til búsetu, fjárfestinga og heimsóknna.

68. Fjórðungsþing Vestfirðinga að hausti er hlynt gjaldtöku nýrra samgönguframkvæmda verði það til þess að hægt verði að flýta framkvæmdum á Vestfjörðum.

Hér er vísað til að í Samgönguáætlun 2020 til 2024 var sett að markmiði að fá nýtt fjármagn í gegnum samvinnuverkefni ríkis og einkaaðila. Myndi það flýta framkvæmdum auk þess sem að minnka þörf á framlögum úr ríkissjóði og skapa þannig aukið fjármagn til annarra framkvæmda.

Samvinnuverkefni hafa ekki gengið eftir nema með einni undantekningu þ.e. Ölfusárbrú. Þörf fyrir fjármagn til samgönguverkefna er því mun hærra gert var ráð fyrir í Samgönguáætlun 2020-2024. Þessari stöðu þarf að mæta og auka við fjármagn í fjárlögum 2024 umfram þá 2,3 ma sem tillaga er um (raunhækkun) til að verkefni geti staðist áætlun enda er á tekjuhlið gert ráð fyrir auknum tekjum af umferð.

Brýnt er síðan að auka fjármagn til Hafnabótasjóðs þar sem fyrirsjáanleg er aukin umferð vegna aukinna umsvifa og orkuskipta í sjávarútvegi, fiskeldi og ferðaþjónustu. Því mikil þörf fyrir endurbætur og nýframkvæmdir í höfnum Vestfjarða.

Hér er síðan farið nánar með ályktanir Fjórðungspings og þær settar í samhengi við tilgreind markmið málsviðsins samgöngur, í frumvarpi til fjárlaga 2024.

Markmið 1. Greiðar samgöngur. Nauðsyn jarðgangaframkvæmda á Vestfjörðum og viðhald vega. Því ber að fagna að gerð er tillaga í samgönguáætlun um fimm jarðgöng á Vestfjörðum í samræmi við stefnumörkun sveitarfélaga á Vestfjörðum í jarðgangamálum, Álftafjarðargöng, Miklidalur og Hálf dán í einni framkvæmd sem Suðurjarðargöng og breikkun Breiðadalsleggjar, auk þess sem Klettháls er tekinn inn sem jarðgangakostur.

Fram kemur í samgönguáætlun að þörf fyrir jarðgöng sé brýnust á Vestfjörðum, Austfjörðum og á Tröllaskaga. Tekið er undir þessa áherslu samgönguáætlunar en slíkt hlýtur að kalla á jafnræði þessara svæða um framkvæmd. Hér er sett fram sú meginkrafa að unnið sé samhliða að gerð jarðgangna á öllum þessum svæðum og segir í ályktun 68. Fjórðungspings Vestfirðinga að hausti.

68. Fjórðungsping Vestfirðinga að hausti krefst þess að rannsóknir vegna jarðgangaframkvæmda hefjist strax til að flýta fyrir að framkvæmdir geti hafist sem fyrst.

Í frumvarpi til fjárlaga 2024 er tillaga um að veita fjármagn til framkvæmda Fjarðarheiðargangna og undirbúningur hefjist að gerð Hvalfjarðargangna, Siglufjarðargangna og jarðgangna á milli Dalvíkur og Ólafsfjarðar.

Gerð er krafa um að undirbúningur að jarðgangakostum á Vestfjörðum verði einnig hafin á framkvæmdaáætlunartíma. Einungis þannig er mögulegt að bera saman jarðgangakosti milli svæða og ákvarðanir um framkvæmd þeirra. Þess er því krafist að aukin framlög verði sett til rannsókna á jarðgangakostum í fjárlögum 2024.

Viðhald vega / viðhaldsskuld.

Sett er að markmiði í að auka viðhald vega til að mæta auknum umferðarþunga og aukið fjármagn 3,6 ma er tillaga fjárfrumvarps fyrir 2024 til þess markmiðs. Hér er einnig sá vandi að burðarlag vega endist í ákveðin tíma en aukin umferðarþungi hraðar endurnýjunarþörf. Mikið átak var í stofn og tengivegagerð fyrir 20 til 30 árum síðan og nú eru þessir vegir allir að koma á endurnýjunartíma. Viðhaldsþörf er því meiri og verði ekki að gert þá er hætta á að vegir eyðileggist og þá er mun dýrara að leggja þá upp á nýtt í stað þess að endurnýja burðar og slitlag. Hér er því uppsöfnuð viðhaldsskuld sem ekki er gerð nægjanleg skil í fjárlögum, fjármálastefnu eða fjármálaáætlun.

Ljóst er að þörf er á stórauðnu fjármagni til viðhalds vega umfram það sem er í þingsályktun að samgönguáætlun þar sem það svarar ekki viðhaldsþörf á stofn og tengivegum. Forgangsröðun viðhaldsverkefna innan Vegagerðar þarfnast endurskoðunar og nauðsynlegt er að mæta markmiðum um jákvæða byggðaðþróun og mikillar uppbyggingar í atvinnulífi.

Markmið 2 Öruggar samgöngur. Mikilvægi innanlandsflugs og úrbætur í flugleiðsögn.

Innanlandsflug.

Litlar fjárveitingar eru til annarra innanlandsflugvalla en Akureyri, Egilsstaðir og Reykjavík sem verða fjármagnaðir með varaflugvallargjaldi. Gerð er krafa um að það fjármagn sem áður var ætlað til þessara flugvalla sem innanlandaflugvalla renni til annarra áætlunarflugvalla í landinu, en á Vestfjörðum eru það Bíldudalsflugvöllur, Ísafjarðarflugvöllur og Gjögurflugvöllur. Þessir flugvellir eru forsenda fyrir markmið samgönguáætlunar haldist um 3,5 tíma þjónustusókn til höfuðborgarsvæðis frá þeim svæðum sem þeir þjóna.

Sérstaka áherslu ber síðan að leggja hér á flugleiðsögn og gervihnattarflugleiðsögn á vestari hluta landsins og flýta því verkefni.

Loftbrúin hefur sannað sig í verki og mikilvægt að það verkefni verði eft. Fagna ber einnig markmiði um endurbyggingu flugstöðvar á Reykjavíkurflogvelli.

Að lokum er gerð er athugasemd við framsetningu hugtaka. Hugtakið „minni landingarstaðir“ í texta frumvarpsins er ekki til í Samgönguáætlun, en þar tilgreindir 13 flugvellir í grunnneti samgangna í landinu sem þjóna áætlunarflugi en síðan eru fjöldi landingarstaða. Virðist sem þessar skilgreiningar eða hugtök hafi verið blandað saman. Þetta þarf að vera ljóst gagnvart þjónustusamningi við ISAVIA hver sé áherslan gagnvart grunnneti og svo aðra landingastaði.

Markmið 1 Greiðar samgöngur. Efling vetrarþjónustu og Markmið 2, Öruggar samgöngur. Um öryggi siglinga.

Vetrarþjónusta.

Hér er ítrekuð beiðni Fjórðungssambands frá síðustu árum, um að aukið fjármagn verði á fjárlögum 2024 í vetrarþjónustu. Endurskoðun á fyrirkomulagi vetrarþjónustu er hafin, en tæplega er að vænta niðurstaðna sem nýta mætti við fjárlagagerð 2024, en þá vonandi í fjármálastefnu og fjármálaáætlun og fjárlögum 2025. Hafa ber í huga að núverandi viðmið vetrarþjónustu ná allt til ársins 2012 og með reglugerð 44/ 2018 og þarfnast verulegra endurskoðunar..

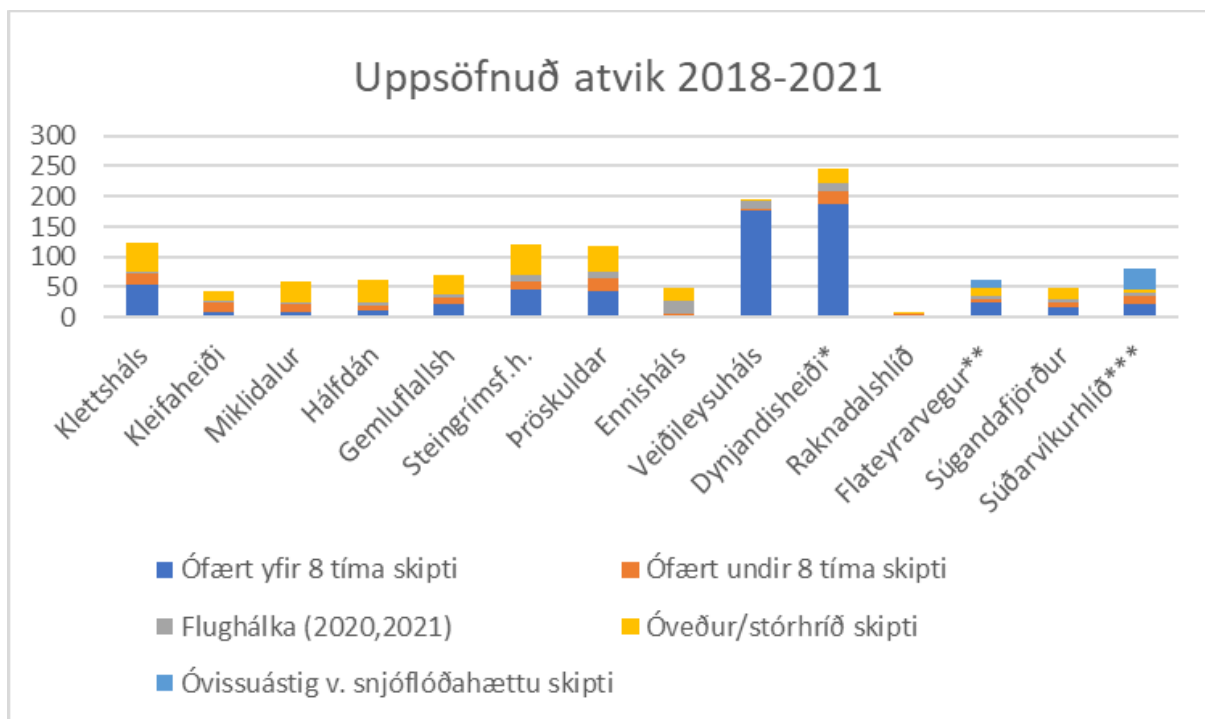
Málið er hinsvegar mjög brýnt hvað varðar Vestfirði m.t.t. vaxandi umferðar vegna eflingar atvinnulífs og samfélaga. Það eru mikil vonbrigði að ekki er gert ráð fyrir að aukið fjármagn renni til vetrarþjónustu á næstu árum. Þetta brennur ekki síst á þeim vegköflum sem jarðgöng eiga að leysa af síðar meir, en að óbreyttu mun vera bið eftir jarðgöngum að lágmarki 15 ár og eða allt að 25 ár. Það er ekki í boði að samþykkja að engin þjónustuaukning verði allan þennan tíma, hvorki fyrir atvinnulíf eða samfélag.

Í umsögn Fjórðungssambands um fjármálaáætlun 2024-2028 er tilgreint að vetrarþjónustan hefur nú ár eftir ár verið vanáætluð og telst því rekin með tapi, sem er skilgreining svo á skjön í landi með jafn óstöðugt veðurfar, fjölda fjallvega og ofanflóðahlíðar.

Eftir upplýsingum Vegagerðarinnar þá er fjárhagsrammi vetrarþjónustu í dag um 3,6 ma en útgönguspá fyrir árið 2023 er metin 4,6 mkr, en þá einungis að til að ná að viðhalda þjónustu sem skilgreind er í dag og svarar ekki þjónustuþörf. Varað er einnig við að aðhaldskrafa fjárlagafrumvarpsins gangi á vetrarþjónustu almennt.

Misræmi er í þjónustu með tilliti til náttúrulegra aðstæðna, fjallvegir á Vestfjörðum eru með lægri snjóflúnu, meiri úrkomu og illviðrasamari en flestir aðrir fjallvegir sem þjóna atvinnusvæðum í landinu. Hér lokast fjallvegir fyrir eftir að þjónusta er hætt, en á öðrum atvinnusvæðum haldast vegir yfirleitt opnir mun lengur eftir að þjónusta líkur og veður sé skaplegt. Ofanflóðahætta með óvissustigi eða lokunum er síðan staðan með vegi sem liggja um slík svæði og til að auka öryggi vegfarenda er aukin áhersla á lokanir ef óvissustig er uppi.

Hér er yfirlit um lokanir vega á Vestfjörðum 2018 - 2021, alls eru hér um **1.285 tilvik eða 430** tilvik á ári en ef horft er til fimm mánaða tímabils þá eru **86** tilvik í mánuði eða 3 á dag. Tilvikin eru fleiri því ekki voru skráð tilvik á Dynjandisheiði og Veiðileysuhálsi fyrir en 2020 og voru þeir eiginlega lokaðir í þrjá til fjóra mánuði.

Hér er yfirlit um eðli atvika hverju sinni og áhrif þessara tilvika á flæði umferðar innan atvinnusvæða og mynda flöskuhálsa innan sama sveitarfélags eða innan atvinnusvæða. Óveður og flughálka (gögn frá 2020 og 2021) einkenna tilvik á sunnanverðum Vestfjörðum². Lokanir og óvissustig vegna ofanflóðahættu á Súðavíkurhlíð og Flateyrarvegi einkenna norðanverða

² Tilvik á Raknadalshlíð voru ekki vöktuð á tilgreindu tímabili en þar eru tilvik um ofanflóð.

Vestfirði auk óveðurs á Gemlufallsheiði. Lokanir vegna óveðurs og stórhriðar á Steingrímsfjarðarheiði og Þróskuldum einkenna Strandir og Reykhólahrepp.

Í annan stað er hér yfirlit um þjónustutíma á fjallvegum á landinu sjá mynd, þar sem þjónusta er alla daga (utan Fróðarheiðar en þar ekki þjónusta á laugardögum) og má einnig benda mun skertari þjónustutíma á Kletthálsi og Steingrímsfjarðarheiði miðað við aðra landshluta. Ítrekað er að hér er ekki verið að mæta gjörbreyttum aðstæðum á atvinnusvæði á sunnanverðum Vestfjörðum en ætti vera líkt á norðanverðum Vestfjörðum og í Múlaþingi og Fjarðarbyggð.

Telja verður fullt tilefni til og auka verði jafnræði fyrir landsbyggðirnar, að settur verði sérstakur starfshópur um málefnið líkt og brugðist var við með það ástand sem skapaðist á Reykjanesbraut í vetur. En skýrsla þess starfhóps um Reykjanesbraut er nú orðin að stefnuskjali fyrir í tillögu til þingsályktunar Samgönguáætlunar 2024-2038.

Opið virka daga fjöldi klst.	Opið um helgar - fjöldi klst.	Vinnsóknar- svæði Byggðastofnunar	Veg nr	Þjónustu-flokkur	Opið virka daga		Opið um helgar		Fjöldi bíla (meðaltal des - mars)	Staðsetning vegar (Fjallvegir/hálsar)	
7,5	6	5	Sunnanverðir Vestfirðir	60	3	10:00	17:30	11:30	17:30	50	Klettháls
8	5,5	7	Strandir - Inndjúp	61	3	11:00	19:00	12:30	18:00	125	Steingrímsfjarðarheiði
9,5	7,5	4	Reykhólahreppur	60	3	08:00	17:30	09:30	17:00	75	Hjallaháls, Ódrjúgsháls
10,5	8,5	3	Snæfellsnes	54	3	08:00	18:30	09:30	18:00	125	Fróðarheiði
10,5	8	20	Múlaþing - Þingeyjarsýslur	1	3	09:00	19:30	10:30	18:30	175	S-Hárekstaðarleið
10,5	8	18	Vopnafjörður	85	3	09:00	19:30	10:30	18:30	50	Vopnafjarðarheiði
11,5	12,5	2	Dalir	60	3	08:00	19:30	08:30	21:00	350	Brattabrekka
11,5	9,5	3	Snæfellsnes	56	3	08:00	19:30	09:30	19:00	375	Vatnaleið
11,5	9,5	4	Reykhólar - Dalir	60	3	08:00	19:30	09:30	19:00	250	Svínadalur
11,5	9,5	4	Strandir - Reykhólarhr	61	3	08:00	19:30	09:30	19:00	175	Þróskuldar
11,5	8	13	Þingeyjarsýslur - Múlaþing	1	3	08:00	19:30	10:30	18:30	150	N-Hárekstaðarleið
12	10,5	5	Sunnanverðir Vestfirðir	62	3	08:00	20:00	09:30	20:00	100	Kleifaheiði
12	10	10	Skagafjörður	744	3	07:30	19:30	09:00	19:00	350	Þverárfjall
12,5	11	5	Sunnanverðir Vestfirðir	63	3	07:30	20:00	09:00	20:00	275	Miklidalur / Hálfán (175 bílar)
12,5	10,5	17	Þórshöfn-Raufarhöfn	85	3	07:30	20:00	09:00	19:30	50	Hófaskarð
12,5	10,5	18	Þórshöfn-Vopnafjörður (Bakkafjörður)	85	3	07:30	20:00	08:30	19:00	50	Sandvíkurheiði
12,75	10,5	6	Norðanverðir Vestfirðir	60	3	07:25	20:00	09:00	19:30	150	Gemlufallsheiði
13,5	12,5	2	Borgafjörður	1	2	08:00	21:30	08:30	21:00	850	Holtavörðuheiði
13,5	13	12	Eyjafjörður - Skagafjörður	1	2	08:00	21:30	08:30	21:30	800	Öxnadalshéiði
15,5	14,5	20	Hérað - Seyðisfjörður	93	2	06:30	22:00	07:00	21:30	250	Fjarðarheiði
15,5	14,5	21	Fjarðabyggð - Múlaþing	1	2	06:30	22:00	07:00	21:30	925	Fagridalur

Mynd. Þjónustutími vetrarþjónustu á fjallvegum 2023-2024 innan og eða milli vinnusóknarsvæða

Fyrirkomulag fjárveitinga til vetrarþjónustu síðan meingallað en það getur ekki mætt sveiflum í veðurfari og eins eru fjárveitingar settar undir almenna hagræðingarkröfu fjárlaga hverju sinni. Fyrir vikið höktir vetrarþjónustan ef langvarandi óveðurskaflar ganga yfir, má einnig hér fullyrða að kostnaður samfélaga og atvinnulífs sé langtum meiri en áætlaður sparnaður í rekstri málaflokksins. Slíkt væri hægt að skoða nánar með vinnu sértæks starfshóps um vetrarþjónustu.

Endurbætur á vegakerfi á jöfnum höndum kalla eftir breytingum á vetrarþjónustu. Festa verður í sessi og skapa færi á að auka við síðustu viðbætur í þjónustunni er varðar Dynjandisheiði og Veiðileysuháls. Aukið var við þjónusta á þessum fjallvegum fyrir þrem árum síðan, en hún samt enn tilgreind sem tilraunaverkefni og fellur undir „taprekstur“ þjónustunnar. Hér er skýrt dæmi að auka þarf við fjármagn og svæði sem þessir fjallvegir tengja njóti jafnræðis við aðra hluta landsins.

Vegagerðin vinnur nú að endurskoðun vetrarþjónustu samkvæmt beiðni innviðaráðuneytis. Hér með óskað að fjárlaganefnd kanni stöðu þess verkefnis og samhliða verði tekin til skoðunar núverandi framkvæmd fjárveitinga til vetrarþjónustu og auki fjármagn á árinu 2024 og í fjárukafrumvarpi 2023 til að leiðrétta mismun fjárveitingar og raun útgjöldum.

Öryggi siglinga

Öryggi siglinga varð að viðfangsefni í vinnu að strandsvæðaskipulagi, þrátt fyrir ítrekaðar beiðnir til viðkomandi stofnana var það mál ekki tekið upp fyrr en á miðju síðasta ári. Starfshópur INR skilaði skýrslu í nóvember s.l., lögð var áhersla á að vinna yrði að málinu og en fjármagn er ekki sérstaklega merkt verkefninu m.a. í tillögu að Samgönguáætlun.

Í Strandsvæðaskipulagi Vestfjarða eru settar fram áherslur um öryggi siglinga á strandsvæðinu með tilliti til nýrrar starfsemi. Úttekt á öryggi siglinga á grundvelli ábendinga strandsvæðaskipulagsins er í vinnslu og matvælaráðherra hefur lagt fram stefnu í Lagareldi sem fylgja þarf eftir. Hér er lögð áhersla á að fjárveitingar til Vegagerðar og Samgöngustofu tryggi að verkefnið geti gengið fram á árinu 2024.

Markmið 3 Hagkvæmar samgöngur um gjaldtöku í samgöngum.

68. Fjórðungsþing Vestfirðinga að hausti er hlynnt gjaldtöku nýrra samgönguframkvæmda verði það til þess að hægt verði að flýta framkvæmdum á Vestfjörðum.

Hafa ber samt í huga að gjaldtaka er sjálfkrafa aukið álag samfélag og atvinnulíf á Vestfjörðum og rýrir búsetu þar nema að íbúar fái þá sértækt aðgengi enda er ekki um neinar hjáleiðir í boði. Landshlutum er í raun mismunað ef horft er til framtíðar t.d. þjónustuaðili í Bolungarvík sem sinnir þjónustu á Patreksfirði og öfugt mun aka um 5 jarðgöng ca 27 km af 150 km, en þjónustuaðili í Hveragerði ekur 2+1 veg til Víkur í Mýrdal 150 km án sértæks gjalds (sleppi viðkomandi að aka um nýja brú á Ölfusá).

Markmið 5 Jákvað byggðaðpróun um fjarþjónustu í flugleiðsögn, hugtakanotkun.

Fjarþjónusta í flugleiðsögn. Bent er á athugasemd fyrr í þessari umsögn, um hugtakanotkun varðandi „minni lendingastaði“ hér er rétt hugtak notað þ.e. „áætlanafflugvöllur“ í takt við skilgreiningu á grunnneti samgangna.

11.20. Fjarskipti, netöryggi og stafræn þróunar. Markaðsbrestur ljósleiðaravæðingar.

68. Fjórðungsþing Vestfirðinga, haldið í Bolungarvík 6.-7. október 2023, skorar á stjórnvöld að viðurkenna þann markaðsbrest sem er til staðar hjá minni byggðarlögum og veldur mismunun í ljósleiðaravæðingu landsbyggðarinnar. Ennfremur er skorað á stjórnvöld að tryggja fjarskiptasjóði nægjanlegt fjármagn til þess að allir landsmenn sitji við sama bord.

Greinargerð

Ríkið seldi á sínum tíma grunnnetið til einkaaðila, sem í dag ákveða; a) í hvaða byggðarlögum ljósleiðari skuli lagður í hús, íbúum að kostnaðarlausu og b) að í minni byggðarlögum úti á landi, verði ljósleiðari ekki lagður ókeypis í hús. Þarna er kostnaði varpað á íbúa minni byggðarlaga af þessum þjónustuaðilum. Minni byggðarlög á landsbyggðinni, sem áður höfðu tryggingu fyrir aðgerðum sem fólust í eignarhaldi ríkisins á grunnnetinu og þeirri þjónustu sem það veitti, standa nú frammi fyrir verulegum kostnaðarauka til að komast til jafns við stærri byggðarlög hvað ljósleiðaravæðingu í hús varðar. Þetta er mismunun sem ríkið þarf að leiðrétta.

Fjórðungssamband Vestfirðing vinnur að úttekt á gagnaflutningum, farsíma og útvarpssambandi á Vestfjörðum. Stefnt er að ljúka þeirri vinnu undir lok október n.k. og setur þann fyrirvara í þessari umsögn að koma að nýju með þennan málaflokk á grundvelli niðurstaðna þessara úttektar s.s. við 2. umræðu um frumvarpið.

Málasvið 13. Sjávarútvegur og fiskeldi.

13.10 Stjórnun og sjávarútvegs og fiskeldis og 13.20 Rannsóknir, þróun og nýsköpun í sjávarútvegi. Gjaldtaka í fiskeldi og stefnumörkun lagareldis.

Fjórðungsþing ályktar um gjaldtöku í fiskeldi

68. Fjórðungsþing Vestfirðinga haldið í Bolungarvík 6.-7. október 2023 fagnar tillögum um að leggja fiskeldissjóð niður sem samkeppnissjóð, en skorar jafnframt á stjórnvöld að taka til endurskoðunar tekjuskiptingu af gjaldi vegna fiskeldis í sjó með það að markmiði að auka þá hlutdeild sem rennur til fiskeldissveitarfélaga í gegnum Fiskeldissjóð.

Með lögum nr. 89/2019 voru lögð á gjaldskylda vegna fiskeldis í sjó og er þar rekstrarleyfishöfum fiskeldisstöðva gert að greiða gjald í ríkissjóð sem nemur allt að 3,5% af meðaltali alþjóðlegs markaðsverðs á atlantshafslaxi. Ráðstöfunarfé Fiskeldissjóðs er ákveðið á fjárlögum og hefur hingað til verið miðað við að 1/3 gjaldsins renni í Fiskeldissjóð sem síðan úthlutar styrkjum til innviðaverkefna í fiskeldissveitarfélögum. Álagning gjaldsins er á grundvelli magns slátraðs eldisfisks hverju sinni. Ljóst má vera að skipting þessa gjalds, þar sem nú fer 1/3 þess til sveitarfélaganna í gegnum Fiskeldissjóð, er ekki sanngjörn því verið er að nýta staðbundnar náttúruauðlindir með tilheyrandi þörf á stækkun innviða þeirra sveitarfélaga þar sem fiskeldið er stundað. Því er skorað á stjórnvöld að taka til endurskoðunar tekjuskiptinguna með það að markmiði að auka þá hlutdeild sem rennur til fiskeldissveitarfélaga í gegnum Fiskeldissjóð.

Fjórðungsþing ályktar um einnig um stefnumörkun í lagareldi. Hér þarf að vinna að því að aukið fjármagn sem lagt er til í frumvarpi til fjárlaga 2024, til eflingar rannsókna og eftirlits í fiskeldi, falli saman við markmið stjórnvalda um eflingu opinberrar starfsemi utan höfuðborgarsvæðis með fjölgun stöðugilda og opnun nýrra starfsstöðva á Vestfjörðum.

68. Fjórðungsþing Vestfirðinga að hausti, haldið í Bolungarvík 6. og 7. október 2023, fagnar framkomnum drögum að nýrri stefnumótun lagareldis og samþykktu strandsvæðaskipulagi og lýsir á þeim grunni yfir stuðningi við áframhaldandi uppbyggingu sjókvíaeldis á Vestfjörðum. Jafnframt skorar Fjórðungsþing Vestfirðinga á stjórnvöld að auka fjármagn til rannsókna á áhrifum fiskeldis á lífríkið og til miðlunar fræðslu um umhverfisleg, efnahagsleg og samfélagsleg áhrif sjókvíaeldis á Íslandi. Opinber störf sem tengjast þjónustu og eftirliti með sjókvíaeldi skulu vera þar sem starfsemin fer fram.

Á undanförunum árum hefur sjókvíaeldi byggst upp á Vestfjörðum og með þeirri uppbyggingu hefur orðið algjör viðsnúningur í atvinnulífi og byggðapróun á Vestfjörðum. Byggðir sem áður töldust vera deyjandi samfélög eru nú farnar að blómstra og bjartari framtíð blasir við íbúum Vestfjarða. Mikilvægt er að sjókvíaeldið fái að þróast og að þekking á eldinu verði bætt með auknum rannsóknum og fræðslu um áhrifin af þessari nýju atvinnugrein sem er að skjóta rótum á Íslandi. Samfélög á Vestfjörðum eiga mikið undir að atvinnugreinin vaxi. Skýrsla Boston Consulting Group staðfestir tækifæri og mögulegan vöxt í framtíðinni. Til að það geti orðið þá þarf ramminn og umgjörð greinarinnar að vera skýr.

Markmið stefnumótunarinnar er að framtíðaruppbygging í lagareldi byggi á skýrum viðmiðum sjálfbærrar nýtingar, vistkerfisnálgunar og varúðar. Áhersla á eftirlit, vöktun og rannsóknir með framleiðslunni standist útrustu kröfur til að koma í veg fyrir að greinin hafi neikvæð áhrif á umhverfið í framtíðinni.

Markmið strandsvæðaskipulags í byggðamálum eru meðal annars að nýting og vernd strandsvæðis Vestfjarða styðji aðliggjandi byggðarlög með tækifærum til fjölbreyttrar starfsemi og nýsköpunar og styðji lífsgæði íbúa.

Þessi markmið eru í takt við vilja sveitarstjórnarfulltrúa á Vestfjörðum sem hafa kallað eftir aðgerðum af hálfu stjórnvalda um árabíl. 68. Fjórðungssþing Vestfirðinga telur að aðgerðaleyfi Alþingis, ríkisstjórna, ráðuneyta og stofnana í málefnum fiskeldis hafi gert að verkum að uppbygging eftirlits og rannsókna í nærumhverfi atvinnugreinarinnar sé ábótavant og að skýr stefna hafi ekki verið mótuð fyrir atvinnugreinina fyrr en nú. Afleiðingar aðgerðaleyfis hafa nú mjög neikvæð áhrif á umhverfi og ímynd Vestfjarða.

Þessu til áréttingar bendum við á auglýsingar bæði Hafrannsóknarstofnunar og Mast á liðnum vikum, þar sem störf er tengjast fiskeldi, rannsóknum og eftirliti eru ekki staðsett á fiskeldissvæðum heldur óstaðbundar. Við teljum uppbyggingu starfa við eftirlit og rannsóknir í nærumhverfi lykilþátt í sjálfbærri uppbyggingu atvinnugreinarinnar.

Málasvið 14. Ferðapjónusta

14.10 Ferðapjónusta. Áfangastofur landshluta

Framlög til starfsemi Áfangastofa landshlutanna áður Markaðsstofur, hafa staðið í stað hátt í 10 ár. Nýir samningar eru í undirbúningi og gerð er krafa um að framlög verði hækkuð til þessara samninga en Áfangastofur eru lykilþáttur í því markmið að jafna straum ferðamanna um landið.

Vísað er að öðru leyti til sameiginlegrar umsagnar landshlutasamtaka sveitarfélaga um þörf á auknum framlögum til atvinnuráðgjafar, sóknaráætlana og áfangastofa.

Málasvið 15. Orkumál.

15.10. Stjórnun og þróun orkumála. Viðbrögð við viðvarandi orkuskorti á Vestfjörðum Markmið í stjórnun og þróun orkumála falla að þeim verkefnum sem vinna þarf að á Vestfjörðum. Vegna stöðu flutningskerfis og takmarkaðrar orkuframleiðslu innan Vestfjarða, hefur verið viðvarandi orkuskortur í landshlutanum um áratuga skeið og því þurfa að koma sértækar aðgerðir til viðbótar eða sem segir í ályktun Fjórðungspings.

68. Fjórðungsping Vestfirðinga að hausti, haldið í Bolungarvík 6. og 7. október 2023, harmar þá erfiðu stöðu sem orkuskortur á Vestfjörðum hefur nú um áratuga skeið hindrað eðlilega framþróun atvinnulífs og samfélags á Vestfjörðum.

Fjórðungsping Vestfirðinga minnir á einróma samþykkt þingsályktunar Alþingis frá 2018 að setja Vestfirði í forgang í raforkumálum. Byggði ályktunin á greinargerðum Landsnets og skýrslum starfshópa um afhendingaröryggi raforku á Vestfjörðum. Í ályktun Alþingis kemur fram að Vestfirðir verði líkt og aðrir landshlutar eigi síðar en árið 2030 með hringtengt flutningskerfi eða ígildi þess.

Fjórðungsping Vestfirðinga telur því, að nú að fimm árum liðnum frá ákvörðun Alþingis að setja Vestfirði í forgang, þá liggi allar forsendur málsins nú fyrir. Krafa Fjórðungspings Vestfirðinga er að stjórnvöld taki fyrir lok árs 2023 þær ákvarðanir sem nauðsynlegar eru til að umbylta flutningsmálum raforku og framleiðslu raforku innan Vestfjarða.

Fjórðungssamband Vestfirðinga beinir því til fjárlaganefndar að taka málið upp með umhverfis, orku og loftlagsráðuneyti og hvenær ráðuneytið stefni að sértækum aðgerðum vegna orkumála á Vestfjörðum og það kalli á aukna fjárveitingar fyrir árið 2024. Er hér vísað til niðurstöðu starfshópa umhverfis-, orku og loftlagsráðherra um aðgerðir á Vestfjörðum³.

³ Skýrsla starfshóps um eflingu samfélagsins á Vestfjörðum, júní 2023

[Efling_Samfelags_a_Vestfjordum_Web.pdf \(stjornarradid.is\)](#)

Skýrsla starfshóps um raforkumál á Vestfjörðum, apríl 2022

[Raforkumal_Vestfjarda_skyrsla_2022.pdf \(stjornarradid.is\)](#)

Málasvið 17. Umhverfismál

17.4. Varnir gegn náttúruvá. Endurmat á ofanflóðahættu og hlutverk Ofanflóðasjóðs 68. Fjórðungsþing Vestfirðinga að hausti haldið í Bolungarvík 6. -7. október 2023, skorar á umhverfis-, orku- og loftslagsráðherra og fjármálaráðherra að leita allra leiða til þess að flýta vinnu við að endurmeta hættu á ofanflóðum þar sem þegar hafa verið byggðar ofanflóðavarnir. Fjórðungsþing minnir á upphaflegt hlutverk Ofanflóðasjóðs um verndun byggða fyrir ofanflóðum og flokkun og nýtingu hættusvæða.

Greinargerð:

Lög og reglugerðir um málið eru skýr og í reglugerð um hættumat vegna ofanflóða og flokkun og nýtingu hættusvæða stendur að Veðurstofa Íslands annist m.a. endurskoðun hættumats, sbr. 15. gr. (309/2010). Í sömu reglugerð stendur: „Endurskoða skal uppdrætti og rýmingaráætlanir ef reist eru varanleg varnavirki gegn ofanflóðum.“ Í 13. gr. laga um varnir gegn snjóflóðum og skriðuföllum (49/1997) stendur að Ofanflóðasjóður skuli greiða allan kostnað við gerð hættumats svo og kostnað við gerð úttektar og uppdráttu. Umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytið skipaði starfshóp til að leggja mat á þörf fyrir frekari rannsóknir, vöktun og viðbrögð við náttúruvá sem hægt sé að nýta til að efla hættumat, vöktun og miðlun vegna náttúruvár á Íslandi.

Starfshópurinn skilaði af sér stöðumati í apríl 2023 og ein helsta niðurstaða starfshópsins er varðar hættumat er sú að áætluð fjárþörf til málaflokksins er metin umfangsmikil. Í skýrslunni stendur einnig að nauðsynlegt sé að endurskoða hættumat þar sem reist hafa verið varnavirki. „Endurskoða þarf fjárþörf reglulega, að lágmarki á þriggja ára fresti, þar sem tekið er tillit til framvindu verkefna, tækniframfara, rannsókna og aðlögunaraðgerða, m.a. vegna loftslagsbreytinga og samfélagslegra þátta, s.s. þróunar byggðar og ferðamennsku.“

Verði ekkert að gert munu íbúar sem búa undir þegar byggðum snjóflóðavörnum mögulega búa við falskt öryggi og húseignir þeirra metnar á lægra verði vegna snjóflóðahættu sem mögulega sé ekki lengur til staðar. Falskt búsetuöryggi íbúa er óásættanlegt með tilliti til vellíðunar fólks og því er mikilvægt að endurmat á hættu fari fram sem allra fyrst eftir byggingu snjóflóðavarna. Jafnframt þarf endurmat að fara fram til að eignaverð sé í samræmi við aðrar eignir á viðkomandi svæði og að húseigendur sitji ekki uppi með ódýrari og eða illseljanlegar eignir vegna dráttar á endurmati. Sveitarfélögum er einnig bannað með lögum að skipuleggja byggð undir varnarmannvirkjum sem ætlað var að verja viðkomandi svæði, þrátt fyrir að möguleiki sé á að hættumörk séu undir þeim stöðlum sem miðað er við. Þar sem víða er takmarkað framboð af góðum byggingarlóðum getur dráttur á endurmati komið í veg fyrir að byggt sé á mögulegum lóðum innan byggðar og getur því leitt til meiri kostnaðar fyrir sveitarfélög við að útbúa nýjar lóðir í stað þess að geta nýtt betur þá innviði sem eru til staðar undir þegar byggðum snjóflóðavörnum.

Fjórðungssamband Vestfirðinga krefst þess að fjárveitingar til málaflokksins verði strax auknar á árinu 2024 til viðbótar tilfærslum innan fjármálaáætlunar.

17.50 Stjórnýsla umhverfismála. Jöfnun flutningskostnaðar í úrgangsmálum

68. Fjórðungsþing Vestfirðinga að hausti haldið í Bolungarvík 6. og 7. október 2023 beinir því til stjórnvalda að jafna flutningskostnað úrgangs, sem fellur til í sveitarfélögum langt frá urðunar-, móttöku- og förgunarstöðum, við þau sem eru í nálægð við slíka staði.

Greinargerð

Með breytingum á lögum vegna meðhöndlunar úrgangs er sveitarfélögum skylt að innheimta gjald sem næst raunkostnaði við þjónustu um meðhöndlun úrgangs. Við gildistöku þessa ákvæðis kom skýrt fram að sveitarfélög sem eru bæði dreifbýl og langt frá móttökustöð standa höllum fæti þegar kemur að kostnaði af meðhöndlun úrgangs og aðstöðumunur sveitarfélaga sláandi. Gjöld á íbúa í Vesturbyggð árið 2023 vegna meðhöndlunar úrgangs er með því hæsta sem gerist á landinu og langtum hærri en það sem þekkist á höfuðborgarsvæðinu, en dugir þó ekki til fyrir rekstri þjónustunnar.

Fjórðungssamband Vestfirðinga beinir til fjárlaganefndar að taka málið upp með umhverfis-, orku og loftlagsráðuneyti að beita sér fyrir jöfnun kostnaðar.

Málasvið 18. Menning, listir, íþróttar og æskulýðsmál.

18.20 Menningarstofnanir og 18.30 Menningarsjóðir. Fjármögnun Sóknaráætlana landshluta og hlutverk þeirra í menningarstarfi

Með samningi við ráðuneyti menningar, allt frá árin 2006 um Menningarsamninga og síðar frá 2011 um Sóknaráætlana landshluta, nú síðast Sóknaráætlun landshluta 2020-2024, hefur verið stutt við menningarstarfsemi, söfn og stofnanir og frumkvöðla á sviði menningar í einstaka landshlutum. Staða og framtíð þessa starfs er í hættu og vísast til sameiginlegrar ályktunar landshlutasamtaka sveitarfélaga og hér í ályktun 68. Fjórðungspings Vestfirðinga sem segir.

68. Fjórðungsping Vestfirðinga að hausti haldið í Bolungarvík 6.-7. október 2023 hvetur Alþingi og ráðuneyti til að standa vörð um Sóknaráætlanir landshlutanna og tryggja verulega meira fjármagn til þeirra en gert er ráð fyrir í frumvarpi til fjárlaga fyrir árið 2024 og Fjármálaáætlun 2024-2028.

Fjármögnun menningarstofnana og viðburða í héraði á sér að mestu stað í gegnum fjármagn úr Sóknaráætlunum til Uppbyggingasjóða landshlutanna. Það fjármagn hefur rýrnað mikið síðustu ár og útlit fyrir að það rýrni enn meira á næstu árum.

Miklu máli skiptir fyrir sjálfsmynd íbúa að unnt sé að halda úti metnaðarfullum menningarstofnunum og fjölbreyttum viðburðum á Vestfjörðum. Í gegnum menningu er sérstaða svæðisins, íbúa þess og sérkenni staða dregin fram bæði fyrir íbúa og gesti.

Menningu má kalla límið í hverju samfélagi og gildi þess að hægt sé að hafa stærstu söfn opin allt árið, að menningarviðburðir séu í boði er ótvírætt bæði fyrir íbúa og gesti. Áningarstaðir sem byggja á menningu geta eins og dæmin sýna um land allt haft mikið aðdráttarafl allt árið um kring og styðja þannig jafnframt markmið um dreifingu ferðamanna um landið og lengingu ferðamannatímabilsins.

Málasvið 23. Sjúkrahúspjónusta og 24. Heilbrigðisþjónusta utan sjúkrahúsa. Efling viðbragðspjónustu og fjarþjónustu.

Málaflokkarnir eru í forgangi stjórnvalda um ráðstöfun fjármagns ríkissjóðs og Fjórðungssamband treystir því að almenn framlög til heilbrigðisstofnana á Vestfjörðum séu aukin í takti við þær áherslur. Fjórðungsþing Vestfirðinga vekur síðan athygli á viðhorfum fólks á landsbyggðinni varðandi heilbrigðismál að bráðaþjónusta og fjarþjónusta verði eflid.

68. fjórðungsþing Vestfirðinga, haldið í Bolungarvík 6.-7. október 2023 ályktar að stjórnvöld tryggi að öryggisnet viðbragðsaðila á Vestfjörðum verði eflt. Mikilvægt er að sjúkraflutningar séu í lagi á landi og í lofti. Löggæsla og fjarskipti verði tryggð með þeim hætti að það styðji við þá uppbyggingu sem er að eiga sér stað í samfélaginu, atvinnulífinu og ferðaþjónustunni. Fjöldi íbúa og ferðafólks er að aukast og mikilvægt að þjónustan sé í takti við þá þróun.

Í könnun um bráðaþjónustu utan þéttbýlisstaða sem gerð var á vegum heilbrigðisráðuneytisins kemur fram viðhorf fólks á landsbyggðinni til þjónustunnar. Á Vestfjörðum var hærra hlutfall svarenda en í öðrum landshlutum, sem taldi að bæta þurfi bráðaþjónustu á vettvangi. Eins og staðan er í dag er erfitt að segja að lágmarksöryggi sé tryggt við vissar aðstæður og til að bæta þar úr þarf að taka aukið tillit til veðurfars, landfræðilegra aðstæðna og fjarskipta.

Brýnt er að þegar staðsetning sjúkrahúsrlna er ákveðin þarf að gæta þess að öryggi á Vestfjörðum sé tryggt og farið verði í nauðsynlegar framkvæmdir við sjúkraflugvelli á svæðinu eins og bent er á í skýrslunni Öryggishlutverk lendingarstaða.

Töluverð þróun hefur átt sér stað innan heilbrigðisþjónustu í landinu varðandi fjarþjónustu. Til að hægt sé að nýta nýjungar og þróun á því sviði þurfa innviðir líkt og fjarskiptasamband að vera til staðar með fullnægjandi hætti.